

”Intet om oss uten oss”

”Når de som ikke er vant til å uttale seg blir hørt på av dem som ikke er vant til å lytte, først da kan vi få til grunnleggende og nødvendige endringer” (Braye og Preston Shoot, 1995). Dette er et kjent utsagn innen brukermedvirkningsfeltet. Dette innlegget vil følge opp artikkelen som ble trykket i Psykologi i kommunen nr. 3, 2014 om brukermedvirkning i PPT.

Brugermedvirkning betyr at den som berøres av en beslutning, eller er brukere av tjenester får innflytelse på beslutningsprosessen og utformingen av tjenestetilbudet. Brukermedvirkning handler om samarbeid, det er lovpålagt og det er nødvendig for kvalitetsforbedring av tjenestene. Når det gjelder barn og unge slår Barnekonvensjonen art. 12 fast at ”Barn har rett til å si sin mening og bli hørt i saker som angår dem”.

Nordlandsforskning skriver i ”Kartlegging av kompetanse i PP-tjenesten, 2013” at: ”Et klart mindretall har gjennomført brukerundersøkelser de siste to årene eller etablert brukerråd eller lignende forum. Det ligger et uutnyttet potensial i å trekke inn brukernes erfaring i kvalitetsutviklingen av PP-tjenesten og deres arbeid.” De skriver også at snaut halvparten av kontorene har hatt etikk som tema.

Ved en gjennomgang av hjemmesidene til utvalgte PPT kontorer var det lite å finne om

brugermedvirkning. Ett av unntakene var Pedagogisk-Psykologisk tjeneste for Nord-Østerdal som skriver i sin Serviceerklæring: ”**Brugermedvirkning.** PP-tjenesten legger stor vekt på brukermedvirkning. I alt arbeid tjenesten utfører er brukerne aktive deltakere, og i tjenestens arbeid legges det stor vekt på å bidra til myndiggjøring av foresatte. De aktuelle barn og unge med forutsetninger for deltakelse, blir alltid kartlagt med hensyn til egne ønsker og behov.”

PP-tjenesten har plikt til å rådføre seg med eleven/foreldrene i arbeidet med å utforme den sakkyndige vurderingen, og det bør fremgå av den sakkyndige vurderingen i hvilken grad PP-tjenesten har lagt vekt på elevens/foreldrenes synspunkter, jf. Opplæringslovens § 5-4 tredje ledd. Når det gjelder foreldrenes og barnas stemme i den sakkyndige vurdering og ved vedtak om spesialundervisning så kan en spørre om det blir ivaretatt på en god nok måte. Blir det formelle ivaretatt, mens den reelle påvirknings-

muligheten er mindre? Og hva vi skal legge i ”det skal legges stor vekt på deres syn”?

Se barna, hør barna, en rapport fra barneombudet om psykisk skolehelse viser at barna er opptatt av tillit, tilgjengelighet og informasjon. I ”**Født til å skinne**” fra Voksne for Barn i 2010 uttaler en ungdom slik: ”Å spørre meg om hva jeg synes, hva jeg liker og hva som kunne vært bra for meg, hadde vært greit. Det spørsmålet har jeg aldri fått. Jeg er kanskje den som tar det jeg får, men jeg har meninger om ting.”

Disse eksemplene viser med stor grad av tydelighet hvor viktig brukerstemmene er i utformingene av tjenestene, om hva som er opplevd god kvalitet, og når det skal prioriteres.

Statssekretær Lisbeth Normann i Helse og omsorgsdepartementet uttalte når hun snakket om ny folkehelsemelding og ny primærhelsemelding som skal komme at det er fire utfordringer hun ser: Tverrfaglighet, ledelse, brukermedvirkning og kompetanseheving. Dersom ett viktig perspektiv skulle velges mente hun det var brukerperspektivet, og ta brukere på alvor. For å få til det mente hun at det kreves en holdningsendring og det fordrer dialog.

Også i PP-tjenesten kan brukerne komme med gode forslag til forbedringer av tjenestene og vi bør benytte deres erfaringer for å gi best mulig hjelp. Det vil bidra til å rette opp svikt og brister i tjenesten, og deres egne valg og ressurser blir

tatt på alvor. Det må derfor etableres ordninger for å innhente og bruke kunnskap, opplevelser og erfaringer som brukerne har. De opplever hvordan tjenesten fungerer i praksis og kan derfor ofte komme med de beste forslagene til forbedringer av systemet. Systematisk innhenting av brukererfaring er et viktig verktøy i så måte, og vi må utvikle brukerorienterte samarbeidsarenaer. Tiltak for å forbedre informasjon er også svært viktig, brukerundersøkelser viser at dette er et punkt hvor det ofte skåres lavt.

Hva trenger vi brukermedvirkning til og hva trenger vi å utvikle? Hva skal vi bli vurdert på av våre brukere? Alle ønsker å bli bedre på det de gjør, at en gjør rett og at det oppleves nyttig for den det gjelder. Hvordan skal vi vite det om vi ikke får tilbakemeldinger på den hjelpen vi gir og tiltakene vi anbefaler? Hvordan skal vi vite hva barna synes om møtet med oss? Hvordan hjelpen (f.eks. spesialundervisningen) oppleves, har den god effekt, er den ønsket, trives elevene med eneundervisning i liten gruppe, m.m. Kanskje bør vi følge opp barn og unge bedre med forklaring og opplæring etter utredning, og ikke minst sørge for at deres meninger og behov blir tydelige.

Det handler om hvilken rolle PP-tjenesten skal ha i det psykiske helsearbeidet for barn og unge i kommunene, og kanskje også om hvordan vi kan være en synlig og rett brukt ressurs.

Elisabeth Pettersson